

# WILLEM HOOGVEEEN KUNSTENAAR

WERKEN TUSSEN POLDER EN MAATSCHAPPIJ



NUMMER 7 - Varia

## Colofon

Deze boekjes worden uitgegeven door *stichting Luchtkastelen, de Kunstenaars Vereniging Flevoland* en *stichting De Zijderups*.

De boekjes komen onregelmatig uit.

De boekjes kosten €10,- per stuk, inclusief porto en zijn te bestellen via de administratie.

Rekeningnummer Luchtkastelen:  
NL81 SNSB 0928 4204 26

**Redactie:**  
Hein Walter

**Administratie**  
heinwalter@tiscali.nl  
06 51924882

## Woord vooraf

Willem Hoogeveen heeft een enorm oeuvre achtergelaten! Groot werk, klein werk, objecten, schilderijen, schetsen. Daarnaast is er een groot archief vol krantenberichten en artikelen. We willen die nalatenschap beetje bij beetje ontsluiten. Dat doen we door het publiceren van deze boekjes. Die worden in kleine oplage gedrukt; we zetten ze ook op de website van de KVF: [www.flevokunst.nl](http://www.flevokunst.nl)  
Dit is het zevende nummer.

Een verzameling van werken die hij maakte voor bijvoorbeeld projecten en kunstroutes. Het is geen chronologische volgorde, zoals er ook in de dozen met foto's, ontwerpen, boeken, krantenknipsels en verslagen geen chronologie te vinden is. En het maakt misschien ook niet echt uit. Zijn favoriete onderwerpen komen in alle jaren terug en zijn stijl is herkenbaar.

In deze verzameling zijn ook twee ontwerpen benoemd die niet zijn uitgevoerd. Bijvoorbeeld Het Begraafplaatsje. Er zijn er vast meer, maar van deze weten we het zeker. Het mooie is dat de boodschap van dat begraafplaatsje later toch vorm krijgt, namelijk in het een-na-laatste werk dat hij voor Natuurkunstpark maakte. De ode aan de vissen die stierven en verdreven werden toen Flevoland werd drooggelegd. Willem bewaarde niet alleen de spullen, maar ook zijn ideeën.

*JannieKeuper/Hein Walter*

## Drie bomen en een stekje - 2011

Nieuw Verleden is een KVF project dat plaatsvond tussen 2006 en 2013. Nieuw Verleden is een bijzondere kunstroute, een route langs het lange afstandswandelpad, 'Het Pionierspad'. Elk jaar werden er nieuwe kunstwerken gerealiseerd. Het bijzondere van de kunstroute is, dat de kunstwerken nauwelijks worden beheerd - ze worden min of meer met rust gelaten, overgeleverd aan de krachten van de natuur. De kunstwerken groeien daarmee terug in het verleden, want ze vervallen, raken overwoekerd en lijken ouder dan ze feitelijk zijn. Na verloop van tijd ontstaan er objecten waarvan niet met zekerheid is te zeggen uit welke tijd ze stammen of wat ze betekenen en waarvoor ze dienen - raadselachtige plaatsen.

In 2011 werd het ontwerp van Willem uitgekozen, *Drie bomen en een stekje*.

Over het werk schreven we toen (en dat staat ook op [www.nieuwverleden.info](http://www.nieuwverleden.info) te lezen)

*Flevoland is mensenwerk! In het begin was het scheppen van Flevoland zelfs handwerk. Met schoppen werden greppels en sloten gegraven – bijzonder zwaar werk! We mogen die mannen van het eerste uur dan ook echt dankbaar zijn, want dankzij hun zware arbeid kunnen wij wonen en leven. Later werden er gelukkig machines gebruikt, want graven met een schop is wel heel erg zwaar werk. Het voordeel van machines is natuurlijk dat het wer-*

*ken wordt verlicht. Er zit echter ook een nadeel aan: we worden er afhankelijk van. Als de machine een keer kapot is, wordt dat duidelijk: we kunnen dan niks meer. In het computertijdperk is dat effect nog eens versterkt. Computers zijn geweldige gereedschappen! We communiceren ermee, we kijken ermee, we leven ermee. Maar als het ding kapot gaat, dan voelen we ons geamputeerd, blind, machteloos, verlamd.*

*Voor een schop hoeft je geen gebruiksaanwijzing te lezen en je kunt hem altijd gebruiken. Dit kunstwerk is een ode aan het handgereedschap!*

*Hoe deze bomen hier hebben kunnen groeien? Op een winterse avond, in het donker, na een lange dag werk, heeft een van de mannen van weleer per ongeluk een schop vergeten mee te nemen. Die bleef er liggen... en schoot wortel toen het voorjaar werd.*

*Dat is lang geleden. Er staan nu drie uit de kluiten gegroeide bomen en een kleintje. Over een paar jaar staat het vast vol met schopbomen, met prachtige nervormen.*

*De schop is allereerst bedoeld om mee te graven. Maar de schop kan ook gebruikt worden voor mensen die een schop onder hun kont nodig hebben!*

*Toen het werk geplaatst werd, lag het pad een heel stuk van de weg. Je moest er een half uur voor lopen. Nu, tien jaar verder, is de situatie gewijzigd. Het werk staat te stralen aan een gloednieuwe weg.*



*Bij de opening in 2011 - een koude dag!*





*De situatie in 2021 - de bewoonde wereld is dichterbij. En er is wat herstel nodig.*



## Kunstmatig Loof - 2010





In 2010 deed Willem mee aan het project *Kunstmatig Loof*, dat plaatsvond bij Short-golf in Swifterbant. Kern van het project was: als je voor bomen eens iets anders mocht bedenken dan gewone blaadjes en takken ... wat zou je dan bedenken? Willem was een van de zeven deelnemende kunstenaars. Hij maakte een boekenboom.

Die vraag werd niet alleen aan kunstenaars gesteld, maar ook aan kinderen. Alle kinderen en alle scholen in Flevoland konden aan het project deelnemen. De vraag aan kinderen was om een ontwerp te maken voor een bijzondere boom!

Van alle ingezonden ontwerpen werden er drie geselecteerd en hun ontwerp werd uitgevoerd door een kunstenaar. Willem was een van de kunstenaars die een ontwerp van een kind mocht uitvoeren. Elise Amaral had een potloodboom bedacht.

### **Boekenboom**

Voor de ontwikkeling en het bestaan van onze maatschappij is papier ontzettend belangrijk. We hebben nu de eerste stappen gezet in het computertijdperk en het ligt in de lijn der verwachting dat het beeldscherm steeds meer terrein zal gaan winnen, maar je kunt het belang van papier nauwelijks overschatten: boeken, atlanten, traktaten, contracten, wetboeken, Bijbels, Korans, overeenkomsten, kookboeken, woordenboeken, formulieren, tijdschriften, kranten, schrijfschriftjes, tekenpapier, rekeningen, kladblaadjes, toiletpapier, inpakpapier, reclamefolders,

drukwerk....

Zonder bomen geen papier, zonder papier geen vooruitgang. Tegelijkertijd gaan we er achteloos, misschien zelfs wel respectloos mee om en realiseren we ons veel te weinig hoe groot het cadeau is dat de bomen ons hebben gegeven – of dat wij hebben afgedwongen.

Daarom deze boom. Het laat ons stilstaan bij de enorme bijdrage die de bomen aan de ontwikkeling van de mensheid hebben geleverd. We geven symbolisch alles terug – al het papier. De boom kan nu eindelijk de vruchten plukken van zijn eigen gift – het is aan de boom om ermee te doen wat hij wil.

### **Potloodboom**

Toen Willem de tekening zag van Elise Amaral (de Omnibus, Almere), was hij meteen verkocht. Haar ontwerp paste zo onverwacht goed bij Willems eigen werk, dat hij niet anders kon dan haar tekening uitkiezen om in werkelijkheid uit te voeren. En niet alleen paste het goed in zijn eigen oeuvre, het paste ook als de kop bij een schotel bij de kunstmatige boom die hij zelf al had gemaakt: de boekenboom. De boom is de bron van papier (daarover gaat de boekenboom), maar de boom is ook de bron van het potlood dat gebruikt wordt om op dat papier te tekenen. Waar komen de kleurpotloden vandaan? Die groeien als dikke takken aan de kleurpotlodenboom. Wil je geel? Zaag de gele tak eraf. Wil je rood? Zaag de rode tak eraf! Of de takken weer aangroeien? Dat zullen we afwachten.



Vrije vlucht - Reza Asadi

In 2006 werd het boek *Vrije Vlucht* bij *Het Goed* in Vlaardingen gepresenteerd. Op zaterdag 27 maart van dat jaar kreeg wethouder Ben van der Velde deze verhalenbundel van Reza Asadi, Iraans vluchteling, overhandigd.

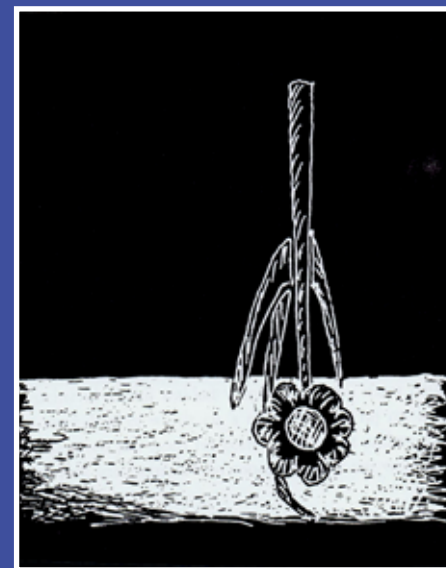
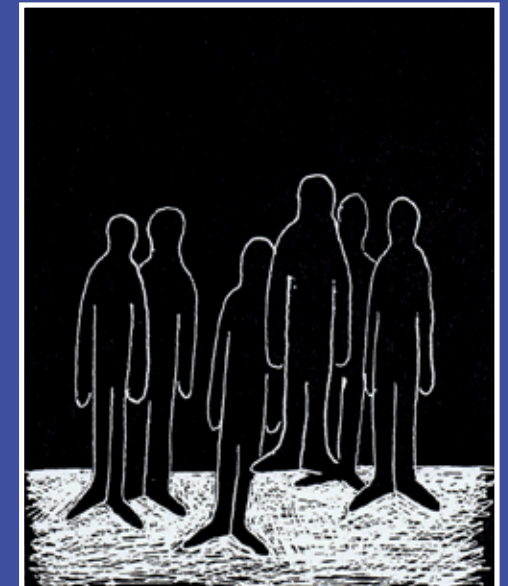
Willem heeft de cover gemaakt en ook de 24 illustraties in het boek.

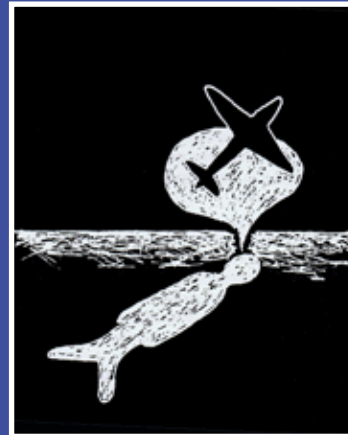
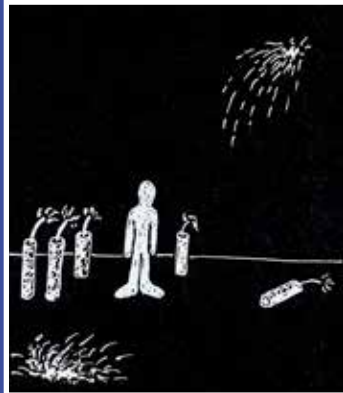
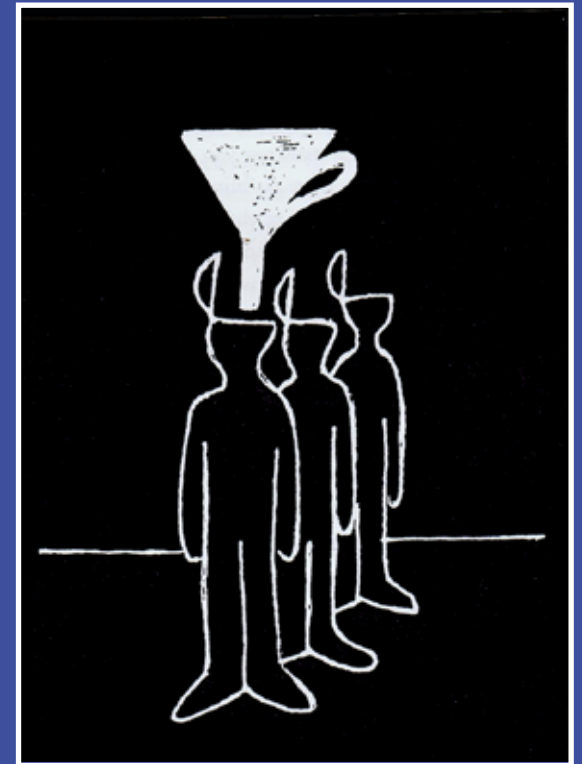
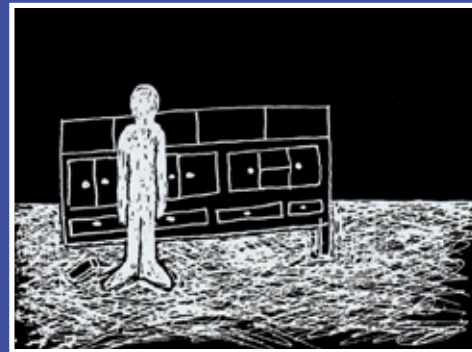
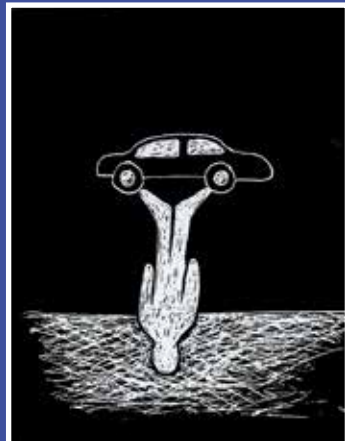
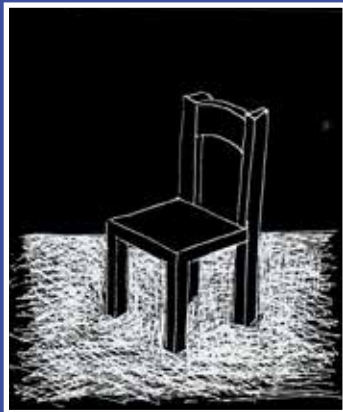
De illustraties heeft Willem met zwart getekend op wit papier. Ze zijn in negatief gezet, zodat het nu witte lijnen zijn op een zwarte achtergrond.

Bij elk kort verhaal maakte hij een illustratie.

In 1999 maakte Willem ook de cover voor zijn eerste boek: *Het huis van mijn dromen*.

Op de achterflap van *Vrije Vlucht* schrijft Asadi: *Elke keer wanneer ik mooie woorden op papier wil zetten, kom ik met een schok tot de werkelijkheid. Ik hoor bommen ontploffen en mensen in de gevangissen gillen. Ik ruik chemische restanten branden en zie hoe de natuur verdwijnt. Dan draait mijn pen en wijst naar alle ellende die machthebbers en tirannen veroorzaken.*





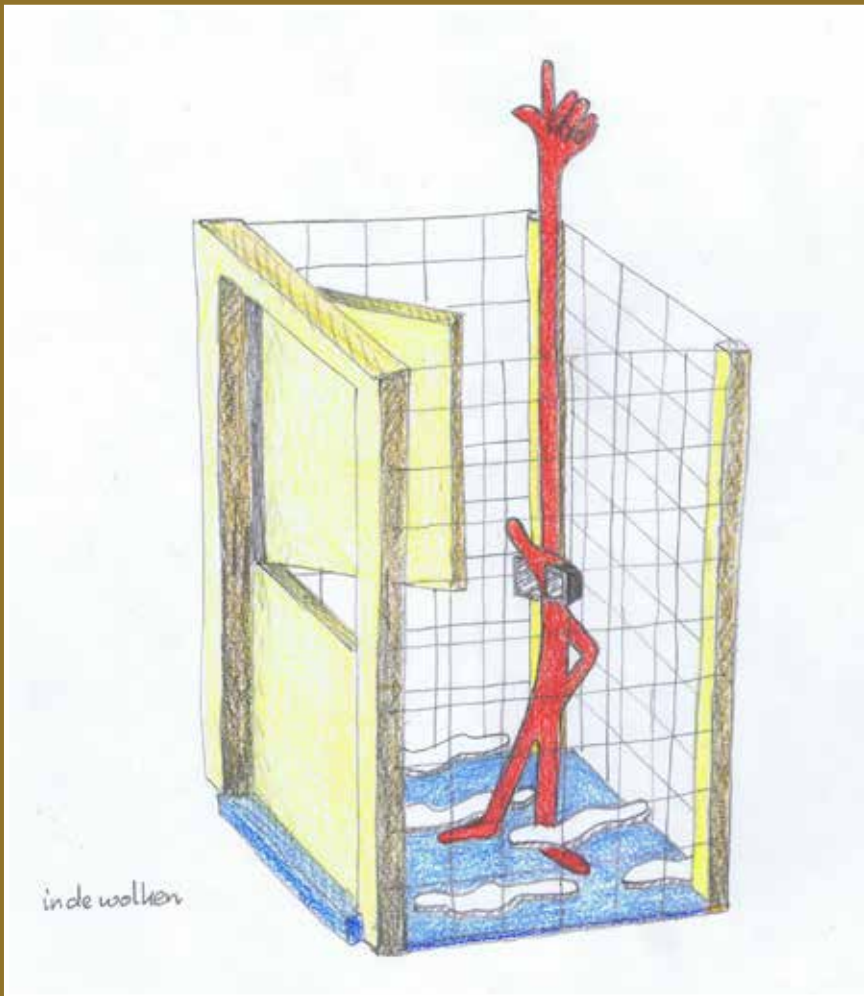


## In de wolken

In 2001 deed Willem mee aan het project *Omtrent deuren*. Die kunstroute vond plaats op de Bouwexpo *Gewild Wonen*, in de Eilandenbuurt van Almere.

De 27 kunstenaars moesten iets doen met een deur.

Willem maakte *In de wolken*. Hij schreef erbij: *Zoekend vanuit de eigen kooi, uit welke richting de waan van de dag komt. De trend waarvan je in de wolken was, knelt alweer. Snel naar de volgende hype.*



2019 - Project Landmark in KAF Almere

Bij dit project maakten kunstenaars thuis een ontwerp. De foto van dit ontwerp werd met Photoshop in een foto van een landschap geplaatst. Op die manier werden er 30 kunstwerken op de grens van Flevoland geplaatst, ware het een serie kunstzinnige kastelen om onze provincie. Het ontwerp van Willem zegt veel over zijn lichamelijke situatie van dat moment.

De tekst die bij dit werk was te lezen:

*Een rollator van draadstaal – veel steun lijkt die niet geven, want het ding oogt wankel. Het is een soort zelfportret! Ik ben aangekomen in de herfst van mijn leven en ik kan niet meer doen wat ik vroeger wel kon: makkelijk bewegen. Ik stuntel wat af. Maar.... Ik leg me er niet bij neer, ik wil nog steeds hoger en hoger. Daarom is de rollator tegelijkertijd een ladder.*

## 2007 - Begraafplaatsje

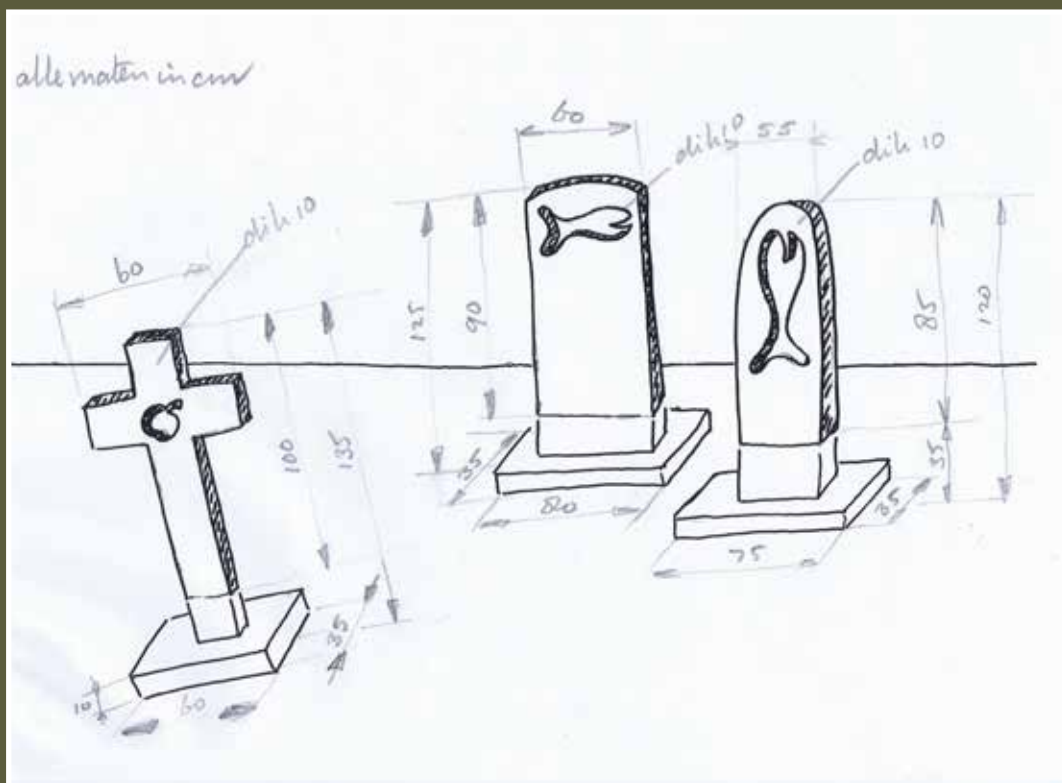
Het lukte ook wel eens niet! In 2007 stuurde Willem het ontwerp Begraafplaatsje in voor de kunstroute Nieuw Verleden. Het ontwerp werd toen niet gekozen en Willem heeft het, zover we kunnen nagaan, later ook niet uitgevoerd.

Hij schreef bij het ontwerp: *Ergens argeloos in het bos, omdat het daar hoort, een heel klein begraafplaatsje. Er staan 3 grafstenen. Twee voor de vissen die naar water snakten, geen water kregen en daardoor stierven bij het leegpompen van Flevoland nadat de dijk gesloten was. Ze krijgen hier hun herdenkingsplaats.*

*Een een graf voor de erfzonde. Daar moeten we maar eens vanaf. Nieuw land is nieuw begin. De appel, oorzaak van de erfzonde, ligt hier begraven. Ieder mens mag wat mij betreft met een schone lei beginnen in dit jonge, frisse gebied. Eenieder krijgt de ruimte eigen fouten te maken en daarvan te leren, of niet.*

*Het werk wordt gemaakt van gewapend beton. Een eigentijds materiaal waar de polder vol mee staat. Het begon al met schokbeton schuren in de Nop. De grafstenen worden ongeveer 1 meter hoog en 60 cm breed.*

*Ze worden wat scheef neergezet, wat moet suggereren dat ze er al jaren staan. De vissen en de appel worden uitgespaard uit de stenen. Je kunt dus door de stenen kijken.*



## 2010 - OM

Ook in 2010 werd een ontwerp afgewezen. Dit keer voor Natuurkundspark met het gelijknamige thema: Om.

Willem schreef bij zijn ontwerp: Het idee voor mijn werk Om is een fundament dat scheef uit de grond is getrokken. De vraag is, gaat het fundament om? Op dit fundament, zoals het er nu bij ligt, is nu niet te bouwen. Het fundament is nog wel heel, er zit nog geen scheurtje in, het kan dus eigenlijk zo weer terug op zijn oorspronkelijke plaats.

Het werk wordt van hout gemaakt. en is ongeveer 4,5 x 4,5 meter en 1 meter hoog.

Omdat de wereld wel op zijn kop lijkt te staan. Er wordt vaak maar wat geroepen en er wordt niet gedacht over de betekenis ervan en de gevolgen. We zijn allemaal

individuen en daardoor het middelpunt van onze eigen wereld. Te vaak denken we dat we het alleen kunnen: 'ik doe wat ik wil en wel nu'. Naast het individu zijn we voor een groter deel een van de hele mensheid. Zonder de ander kunnen we bijna niets. Iemand blijft in zijn bed liggen en we hebben geen stroom meer. Een buschauffeur is het zat en we kunnen niet op reis en als een boer gaat vissen omdat hij het zat is altijd voor achterlijk uitgemakt te worden en er is geen aardappel in de winkel. In de politiek shoppen we welke partij doet wat wij willen en wel nu. Maar moeten zij het wel oplossen als een soort winkelier die wel iets heeft voor elk probleem? Of is de maatschappij van ons ieder, zijn we samen verantwoordelijk voor hoe het nu gaat en moeten we zelf wat doen als het om onze wereld gaat? Of is alle kritiek maatschappelijk gezien terecht en moet de boel om?



## 2019 - Timeline 1 en 2

In 2019 waren er twee tentoonstellingen in het Provinciehuis in Lelystad.

In totaal waren er dertig kunstwerken te zien, die allemaal betrekking hadden op de jaren 1989 tot 2018.

Willem kreeg het jaar 2001 en 2015 toebedeeld. Vor 2015 maakte het werk *Uitgegumd* - voor 2001 maakte hij een werk over Herman Brood.

*Er is een aantal jaar dat concurreert met elkaar als het gaat om het vreemdelingenvraagstuk. Het jaar 2003, bijvoorbeeld, toen Rita Verdonk minister werd voor Vreemdelingenbeleid en Integratie, was het begin van een heftige periode. Maar dat was niks vergeleken met twaalf*



*jaar later, toen Op 19 april een schip verging met ruim 800 vluchtelingen. Dat gebeurde vlak buiten de Libische wateren. In die week vergingen er vijf boten en verdronken er meer dan duizend mensen. De Europese regeringen wisten zich geen raad met die vele bootvluchtelingen. Het ene land wilde misschien wel iets doen, of nog iets meer, het ander nagenoeg niets. Er waren in dat jaar veel protesten: tegen vluchtelingen en tegen mensen die gastvrij wilden zijn. Op vergaderingen werd er veel geschreeuwd, er werden eieren gegooid naar burgemeesters die stad of dorp wilden openstellen, er werd een dood varken in een boom gehangen.*

*In september spoelde het lichaam aan van een verdronken peuter, Alan Kurdi. Hij werd het symbool van alle ellende met bootvluchtelingen uit Afrika, en het leek er even op dat er dan eindelijk oplossingen gevonden zouden gaan worden... maar als we achterom kijken, dan is het vraagstuk eerder uit het zicht dan opgelost.*

*Willem heeft vaker werk gemaakt waarmee hij kritiek geeft op de manier waarop onze samenleving met het vreemdelingenvraagstuk omgaat. En het werk voor Timeline 2 past in die serie.*

*Je ziet drie verschillend gekleurde figuren met een rood kruis en een met een ei. De vluchtelingen verlieten hun huis en moederland en raakten ontworteld, door oorlog, armoede en ellende op de vlucht geslagen. De een gunt ze een nieuw land, de ander gumt ze liever uit.*

De familie teddybeer op avontuur  
2005 - Kunstbroedplaats De Weerribben.

In 2005 deed Willem mee aan een kunstroute door De Weerribben, georganiseerd door Rerun producties (Karin van der Molen en Pat van Boeckel).

In de catalogus staat een verhalende tekst bij het werk. We gaan ervan uit dat Willem deze tekst zelf schreef:

*De familie Teddybeer vestigde zich dit voorjaar in De Weerribben. Een familie van ver over de grens.*

*Ze konden zonder problemen een hut bouwen om een slootje. De beren werden zelfs een handje geholpen. Flora en fauna lijken minder eenkennig dan 'de mens' op dit moment, in ons kikkerland.*

*De oudere beren zagen geen toekomst meer in Teddyberenland en gingen met de kleintjes op zoek naar een andere woonplaats. Dat heeft consequenties voor het moeraslandschap, het water met de vissen, purperreiger de zwarte stern, otters enzovoorts. Kortom alles zal anders worden in De Weerribben, niet alleen voor de familie Teddybeer. Een hele klus voor iedereen.*

*De Weerribben laten zoals het is, is niet reëel. Als de natuur weigert zich aan te passen aan de ontwikkelingen en wil blijven zoals zij is, kunnen de dieren, planten en het hele gebied, wel eens heel erg op Marijke Helwegen gaan lijken. Een waar schrikbeeld voor de vos. Door het ontkennen van onvermijdelijke ontwikkelingen kan er een droomwereld ontstaan, waardoor de realiteit onbegrijpelijk wordt. En*

*dan begin je als muis te denken dat alles vroeger beter was.*

## Taal en gebruiken in De Weerribben

*Alle muggen, wielewalen, grote vuurvlin- ders, snorren, moerasvogels, reeën, het riet en de berken moeten de angst voor veranderingen overwinnen.*

*Verandering is ook mooi, zo hoorden ze van de ree en het gras, want dat houdt scherp en levend. Dit is ook waar de familie Teddybeer voor staat.*

*'Het is erg moeilijk ook al doe je je best. Taal en gebruiken zijn in De Weerribben zo anders, dat de neiging om terug te vallen op je eigen oude bekende verleden niet ondenkbaar is', zegt de grootste beer, 'omdat je daar als kleintje mee bent opgegroeid.'*

*Kortom de familie Teddybeer is erg moedig en laten we hopen dat ze een mooie toekomst tegemoet gaan. Ze hebben er echt zin in. De eerste berichten zijn gunstig. De teddyberen zijn welkom. Aan de planten en dieren in De Weerribben zal het niet liggen, zo hebben ze laten weten.*

*Alleen de wezels hebben zich stilletjes teruggetrokken.*

Bij het ontwerp staat:

Alles is gemaakt van tot afval verklaarde materialen. Deze materialen krijgen een nieuw leven in het stiltegebied. Ook de elpees waren tot afval verklaard en daarom gedwongen een stil bestaan te leiden. Wanden van afval verklaarde stof en ook de teddyberen lagen mij maar aan te kijken elke keer dat ik er langs liep.



de familie teddybeer  
op avontuur



## 2004 - Geen zee te hoog

In 2004 deed Willem mee aan het KVF project Geen zee te hoog. Deelnemende kunstenaars en ook scholieren werden uitgedaagd om ludieke manieren te verzinnen om het stijgende zeewater tegen te houden.



Willem schreef over zijn ontwerp:  
*Alles wordt tegenwoordig met siliconen en botox opgelapt. Maak dijken van siliconenlippen zodat we de smerigheid niet zien.*